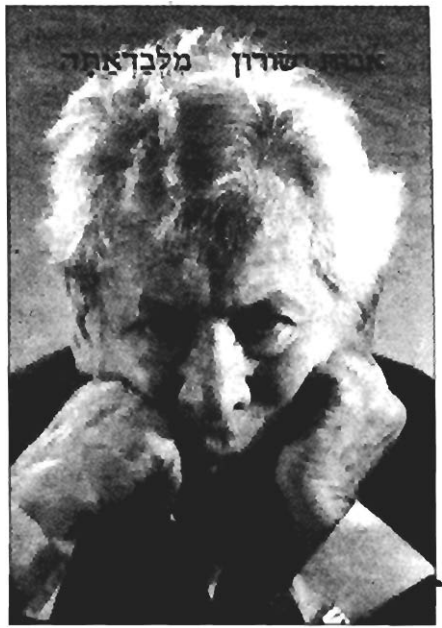

מקור ראשון ערב שבת פרשת האזינו, ז' בתשרי תש"ע, 25.09.2009 www.jtimes.co.il

סוד תורת הגעגועים

שירתו של אבות ישורון תלויה על החוט שנקרא
יום כיפור, יום בו נולד ועליו לא חדל מלכתוב

עליון על מצב העם היהודי במאה העשרים, והכול במין ערבוב מלא בספק גרוטסקה ספק חן. כי בזה כוחו הגדול של זה שאמר כי משורר הוא מי ש"יש לו מסמך תמידי בתוך הנעל" לדקור את הקורא, לזעזע אותו ואפשר שאף להפעימו.

מבחר משיריו הנקרא 'מלכדאָתה' ראה זה עתה אור, ומצורף אליו דיסק ובו שלושים שירים בקריאתו של ישורון, ועוד חזון לעיסוק נרחב במבחר המרשים הזה. אולם כעת, רק הבטה בשניים משיריו, שניהם שירי יום הולדתו - "יום כיפור או יום הדין" (עמ' 94), יום החוזר ושכ בהרבה מאד משיריו והוא כמין חוט, דק אך ניכר, שעליו הוא תולה את ימיו כולם, את שיריו כולם. כעת מובאים שני שירי כיפור משנותיו האחרונות, שנים שבהן קיבל קולו את גבישותו וזקנותו כיבדה וייקרה את צעירותו.

כָּל הַנְהָרָת
הַלְכִים אֶל
הַיָּם וְהַיָּם
אֵינוֹ מְלֵא

מלכדאָתה

אבות ישורון

הקיבוץ המאוחד, 2009, 403 עמ'

כִּי כָּל

הַנְהָרָת חוֹרֵים

אֶל הַנְהָרָת.

תְּאִמִּין לִי

זֶה סֵד

גְּאוֹת וְשֶׁפֶל.

זֶה סֵד

תּוֹרַת הַגְּעֻגָּעִים (עמ' 263).

הנהרות לא מגיעים אל הים. הם אמנם הולכים אליו אבל חוזרים אל עצמם. ובנהרות - לא רק בים אליו הם הולכים ואליה לא יגיעו - נושבים כל הגאות והשפל. קיימת כל תורת הגעגועים. וכותב זאת אדם מלא געגוע לים, אבל החוזר ללא הרף אל נהרו שלו. והקורא מאמין למי שמבקש בתמימות כה ישירה שרק יאמין לו.

והנה שיר הכיפורים האחרון שלו:

קָם בָּא

אֶל הַמָּקוֹם

אֲשֶׁר אָרָאךְ

מִמֶּנּוּ יִצְאָתְךָ.

אֶל הַמָּקוֹם.

פָּתַח גַּעְלֵה

לִי וְלְאָמִי

וְאֵנִי נִלְדָּתִי (עמ' 381).

כך, ביום הכיפורים האחרון לחייו, הוא למעשה מתקפל אל עצמו - בא אל המקום ממנו יצא. כא- להים האומר לאברהם שילך אל הארץ החדשה אשר יראה לו, שב, במהופך, ישורון אל המקום הישן, הלא קיים, אותו כבר לא יראה. הנה הוא נולד מחדש, ושוב הלידה כפי שהייתה אז, בשעת הנעילה, והוא כמו מסכם ומסכים לכל מהלך חייו, ועמו אמו. וגם באחריתו הוא יודע כי "אורך חיי/ כאורך המוות/ של אמי/ שציפתה לי" (עמ' 364). ■

אלחנן ניר

אבות ישורון נולד בנסכיז שבאוקראינה ביום כיפור 1904, למשפחה של בעלי טחנות קמח מצד אביו ושושלת רבנים מצד אמו. הוא גדל תחת השם יחיאל פרלמוטר, אולם שינה את שמו - "עזבתי יהודים פרלמוטרים ואת שפתם עזבתי" (עמ' 320) - לזכר הוריו שנספו בשואה ל'אבות ישורון', אבות - ההורים; ישורון - יראו וישמרו עלינו, הנוטרים. והשם הזה אומר שליחות שאינה חדלה, אומר האבות, ולא רק הורים, ממשיכים בبن הנקרא על שמם. איך אדם הופך מיחיאל פרלמוטר לאבות ישורון? ישורון עונה על כך בעצמו: "התשובה היא: מן השבירות" (עמ' 9). השבירות, הריסיסים, ההתחלקות האין סופית שהיא תמצית חייו של ישורון היא, לדבריו, התשובה. כמעט שישים שנה כתב ופרסם ישורון משירתו, אולם עבר זמן רב עד שהיא פרצה לתודעה ותפסה לה את מקומה הראוי. שבר מלחמת יום כיפור - שוב יום כיפור - "השבר הסורי אפריקני", כפי שהוא מכנה אותו, וההשתחררות מהמגויסות הכללית, הם שסייעו בהפיכתו התודעתית לאחד המשוררים המשמעותיים שפעלו באז. אגב, את יום הכיפורים הזה הוא מתאר בקונטרסט הבולט שבין רעש מכוניות הצבא המתחילות לרעום לבין חזרת הש"ץ של רבי שמואל אליהו ממודליץ, החולק מדמעתו לבני אדם, שבבית מדרשו מתפלל המשורר (עמ' 272-273; 94).

ישורון זכה בפרס ישראל ונפטר בתל-אביב ב-1992 והוא בן שמונים ושמונה.

שירתו מצטיינת בצירופי לשון ייחודיים עד כמעט כדי יצירת עברית חדשה. היא רצופה בשרשורים אסוציאטיביים, בניקוד חסר, באנקדוטות שוליות מחיי היום-יום השגורים ביותר, ובמילים ומכתמים רבים הבאים מן היידיש - שפה שעמה הוא מנהל קשר אישי ואינטימי - של זיכרון נמשך ושכחה: "היידיש הזאת שדיברה אלי, אל בן העליה, בקול של שכינתא בגלותא: "למה עזבתי" (עמ' 87). שירתו מלאה ברסיסי דיבור, נושמת ללא הרף את השבר וספוגה בהומור, נוקבת באנושיותה הפונה ותורתת לחבר חוויית קיום פרטית למודעות היסטורית. הוא שואב אליו את כל הנקרה בדרכו, קטן וגדול, טריוויאלי ומרכזי, כך שטבעי למצוא אצלו חבירה של חצר אחורית בתל-אביב עם דיבור